

IPBES, kestävyysmurros ja Suomen Luontopaneelin suositukset

Minna Pappila

Suomen Luontopaneelin toinen varapuheenjohtaja

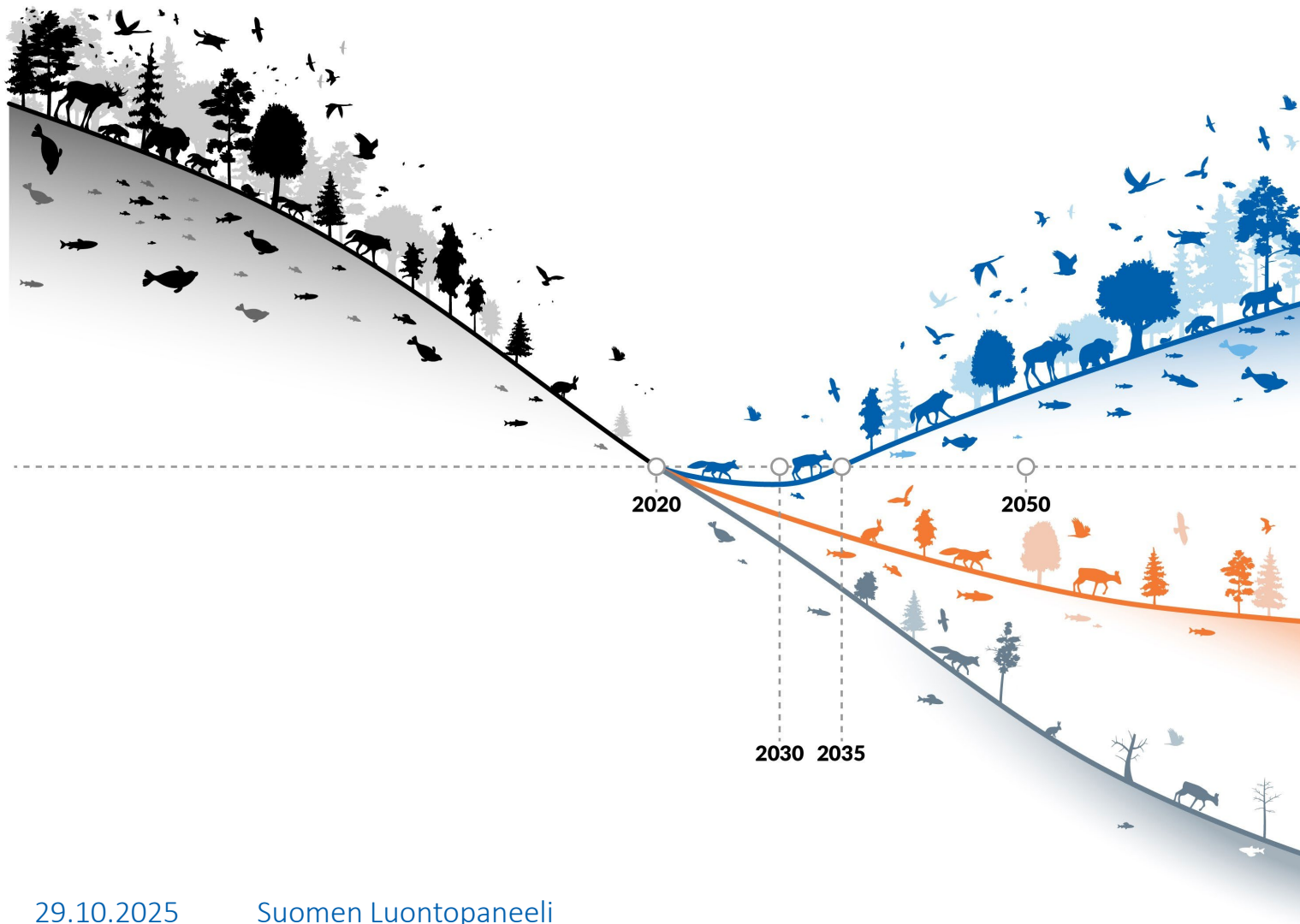
Johtava tutkija (ympäristöoikeus)

Suomen ympäristökeskus

Esityksen sisältö

- Taustaa
- Mikä kestävyysmurros, IPBESin raportit taustalla:
 - IPBES. 2024. Summary for policymakers of the thematic assessment of the underlying causes of biodiversity loss and the determinants of transformative change and options for achieving the 2050 Vision for Biodiversity (transformative change assessment).
 - IPBES. 2024. Summary for policymakers of the thematic assessment of the interlinkages among biodiversity, water, food and health (nexus assessment).
- Luontopaneelin suositukset
 - <https://luontopaneeli.fi/ajankohtaista/category/julkaisut/>

Suomen luonnon tila ja tulevaisuus

"Vuoteen 2030 mennessä luontokato on pysäytetty ja luonnon monimuotoisuus alkaa elpyä niin, että vuonna 2035 Suomi on luontoposiitivinen." Kansallisen luontostrategialuonnoksen päätavoite

Luontokato uhkaa myös ihmistä: vaarassa ovat ruokaturva, talous, terveys ja elämänlaatu

Lintujen väheneminen on merkki elonkirjon nopeasta köyhtymisestä.

Hömötiainen on erittäin uhanalainen, koska se ei löydä hakatuista metsistä syötävää - Suomen linnuista iso osa on kokemassa saman kohtalon

© LUKUAIKA 5 MINUUTTIA

JAA:

Lähteet: <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/luontokato/luontokato-uhkaa-myo-ihmista-vaarassa-ovat-ruokaturva-talous-terveys-ja-elamanlaatu>; <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/03/08/homotiainen-on-erittain-uhanalainen-koska-se-ei-loyda-hakatuista-metsista> ; <https://forest.fi/fi/artikkeli/metsaisten-luontotyyppien-uhanalaistumista-on-torjuttu-jo-kauan-toimintaa-pitaa-kuitenkin-tehostaa/>

Metsäisten luontotyyppien uhanalaistumista on torjuttu jo kauan – toimintaa pitää kuitenkin tehostaa

7.1.2019 / ARTIKKELI
MONIMUOTOISUUS JA LUONNONSUOJELU

Metsien uhanalaisista lajeista merkittävä osa on riippuvaisia lahopuusta.

Suomen metsäluontotyypeistä kolme neljäsosaa on arvioitu uhanalaisiksi. Suurimpana syynä on metsien hoito ja käyttö. Ilman luonnonhoitoa tilanne olisi tutkijoiden mukaan vieläkin pahempi, mutta toimia suositellaan tehostettavaksi.

Ikonisten eläinten kato

Kaikkein tavallisimmatkin eläinlajit ovat ahdingossa. Oravan, ketun, metsäjäniksen ja varpusen kohtalo on huolestuttava. Kun aiemmin runsaslukuiset lajitkin taantuvat pahasti, olisi hälytyskellojen soitava.

HYVÄSTIT SIRKUILLE

Julkaistu 14.4.2024

➦ Jaa

Lähes kolmasosa Suomessa pesivistä linnuista on luokiteltu uhanalaisiksi, ja useita lajeja uhkaa sukupuutto. Tässä jutussa kerromme, miten maamme linnuilla menee.

Luontojalanjälki laskettiin ensimmäistä kertaa – suomalaisten ruokavalio aiheuttaa luontokatoa Etelä-Amerikassa

Oravien elinympäristöt vähenevät koko ajan. Se on niiden suurin uhka.

Metsät pirstoutuvat ja vanhoja kuusia kaadetaan. Talousmetsän nuoreen, tiheäoksaiseen kuuseen orava saa tehtyä suojaisan pesän, mutta käpyjä on vähemmän saatavilla.

Euroopan kilpailukyky ja hyvinvointi vaarassa ilmastomuutoksen vuoksi

Tuore raportti maalaa synkän kuvan Euroopan ympäristön tilasta. Päästöjen vähentäminen, sopeutuminen ja ennallistaminen voivat vielä pelastaa paljon.

The thematic assessment report on
**THE UNDERLYING CAUSES OF BIODIVERSITY
LOSS AND THE DETERMINANTS OF
TRANSFORMATIVE CHANGE AND OPTIONS
FOR ACHIEVING THE 2050 VISION
FOR BIODIVERSITY**

SUOMEN
LUONTO
PANEELI

**KESTÄVYYSMURROS EDELLYTTÄÄ
JOHDONMUKAISTA JA LÄPILEIKKAAVAA
POLITIIKKAA**

Hallitustenvälisen luontopaneelin (IPBES) arviointiraporttien keskeiset viestit ja suosituksia kansallisen luontopoliitikan suunnitteluun ja päätöksentekoon

Hanna Laako, Juha Aalto, Christoffer Boström, Kari Hyytiäinen, Simo Häyrynen, Jaana Jarva, Matti J. Koivula, Anna-Kaisa Kosenius, Ilona Laine, Aleksi Lehikoinen, Heikki Mykrä, Tiina Onkila, Tiina Paloniitty, Minna Pappila, Outi Silfverberg, Ilari E. Sääksjärvi, Lili-Ann Wolff ja Janne S. Kotiaho

SUOMEN LUONTOPANEELIN JULKAISUJA
MIETINTÖ 4/2024

Suomen Luontopaneeli on riippumaton lakisääteinen asiantuntijaelin, joka tukee luontopoliitikan suunnittelua ja päätöksentekoa. Luontopaneelin kannanotot ja raportit perustuvat tieteelliseen näyttöön ja monialaiseen asiantuntemukseen.

Mikä kestävyysmurros?

- Kestävyysmurros on kokonaisvaltainen keino pysäyttää luontokato ja hillitä ilmastonmuutosta.
 - tarkoittaa **syvällistä näkemysten** sekä **yhteiskunnan rakenteiden** ja toimintojen muutosta, joka edistää luonnonvarojen käytön kestävyyttä, luonnon monimuotoisuuden elpymistä ja kestävien elämäntapojen rakentumista.
- Tavoitteena puuttua ilmastonmuutoksen ja luontokadon kaltaisiin haasteisiin ja niiden **juurisyihin**.
- Luonnon monimuotoisuuden suojelun, ennallistamisen ja luonnonvarojen käytön kestävyys on tultava **politiikan keskiöön** päätöksentekoa ohjaavaksi tekijäksi, jotta kestävyysmurros voidaan aikaansaada.

TAUSTALLA OLEVAT SYYT

Ihmisen erkaantuminen luonnosta ja ylivalta suhteessa luontoon ja tiettyihin ihmisryhmiin

Vallan ja vaurauden keskittyminen

Lyhytaikaisten, henkilökohtaisten ja materiaalistien hyötyjen tavoittelu

EPÄSUORAT AJURIT

ARVOT JA KÄYTTÄYTYMINEN

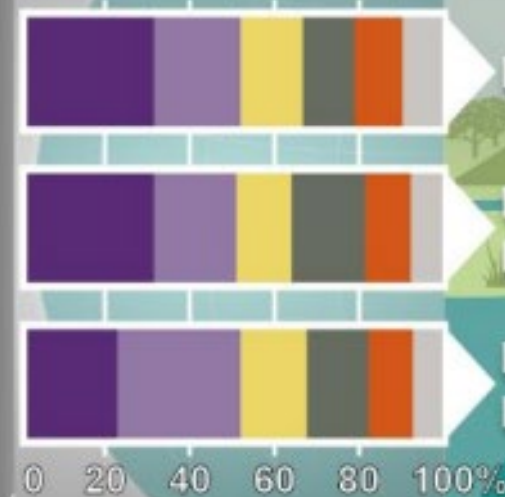
Väestölliset ja sosiokulttuuriset

Taloudelliset ja teknologiset

Instituutiot ja hallinto

Konfliktit ja epidemiat

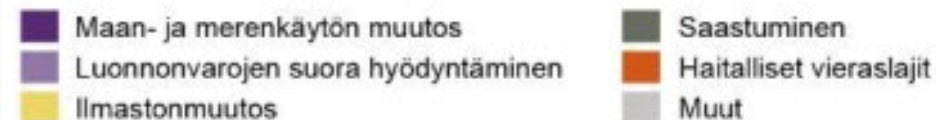
SUORAT AJURIT

MAALUONTOTYYPIT

MAKEANVEDEN
LUONTOTYYPIT

MEREISET
LUONTOTYYPIT

IPBES: Murroksen mahdollistaminen on jokaisen tehtävä

Kestävyyismurrosta edistävissä tulevaisuudenkuvissa on tunnistettu erityisesti viisi teemaa:

1. uusintava talous ja kiertotalous,
2. yhteisöjen oikeudet ja vaikutusmahdollisuudet,
3. luonnon monimuotoisuus ja toimivat ekosysteemit,
4. yhteyden kokemus ihmisen ja luonnon välillä ja käyttäytymisen muutos sekä
5. innovatiivinen liiketoiminta ja teknologia

Rahavirrat suuntaavat heikosti luonnon köyhtymisen pysäyttämiseen

- Yli puolet globaalista bruttokansantuotteesta on riippuvaista luonnosta.
- Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen on suunnattu kuitenkin vain prosentin kymmenesosa globaalista BKT:sta.
- Suorat tuet luonnon heikentymisestä vastuussa oleville aloille ovat merkittävästi suuremmat kuin luonnon turvaamiseen suunnattu biodiversiteettirahoitus.
- Biodiversiteettirahoituksen **rahoitusvaje** on noin 700 miljardia dollaria vuodessa.

Luontopaneelin suositukset

Kohti johdonmukaista luonnon ja ihmisen yhteishyvinvointia edistävää politiikkaa

- **Muodostetaan yhteinen tulevaisuudenkuva** luonnon ja ihmisen yhteishyvinvoinnista ohjaamaan kaikkien hallinnonalojen työtä.
- Säädetään kaikkia hallinnonaloja sitova **luontolaki**.
 - Luontolaki asettaisi konkreettiset tavoitteet luontokadon hillitsemiseksi ja velvoitteen luonnon tilan parantamiseksi sekä velvoitteita eri toimijoille.
 - Luodaan suunnittelu- ja tiedontuotantojärjestelmä, joka ohjaisi eri sektorien päätöksentekoa, kuten lupamenettelyjä ja kaavoitusta.
- Uudelleensuunnataan valtion **tuet** edistämään ihmisen ja muun luonnon yhteishyvinvointia.
- Otetaan **aiheuttaja maksaa -periaate** käyttöön nykyistä laajemmin haitallisten ulkoisvaikutusten sisällyttämiseksi markkinahintoihin.
 - Esim. ekologinen kompensatio, luonnonarvokauppa, ympäristöverot, kaupattavat luvat

Ihmisen ja muun luonnon yhteishyvinvoinnin vahvistaminen vaatii luonnonsuojelun lisäämistä, ekosysteemien välisten yhteyksien huomioimista ja maisematason suunnittelua

- Kohdistetaan **lisäsuojelua** jokaisen maakunnan jokaiseen luontotyyppiin.
- Siirrytään pienialaisten kohteiden suojelusta kohti **laajempien kokonaisuuksien suojelua**.
- Tuodaan luonnon turvaaminen lähtökohdaksi kaavoitukseen ja alueiden käyttöön sekä lisätään **maisematason suunnittelua** ja luontopohjaisten ratkaisujen käyttöä.
- Asetetaan vesiensuojelun sitovat tavoitteet ja velvoitteet kaikille maankäyttömuodoille ja kiinnitetään huomiota **vesi- ja maaekosysteemien kytköksiin**.

Oikeudenmukaisuus ja osallistavuus läpileikkaavana lähtökohtana kestävyysmurroksessa

- Kestävyysmurroksessa on hyödynnettävä oikeusperustaisia lähestymistapoja ja turvattava erityisesti **lasten ja tulevien sukupolvien oikeudet**.
- Kirjataan lainsäädäntöön **saamelaisille** ja heidän kulttuurilleen nykyistä parempi turva luonnonvarojen käyttöä ja maankäytön muutostilanteita vastaan.
- Valtavirtaistetaan **opetuksen ja koulutuksen** avulla ymmärrys luonnon monimuotoisuuden, veden riittävyyden ja puhtauden, ruokajärjestelmän, terveyden ja ilmastonmuutoksen välisistä yhteyksistä.

Edistetään ihmisen ja ympäristön yhteistä terveyttä sekä tuetaan monimuotoista ja kestävää maatalousjärjestelmää

- Perustetaan **kansallinen luontoterveys-ohjelma**.
- Laaditaan viranomaisten ja asiantuntijoiden yhteistyönä kriteerit uudistavalle ja luonnon monimuotoisuutta tukevalle **regeneratiiviselle ruoantuotannolle**.
- Suunnataan **ruokajärjestelmän tuet** edistämään monimuotoista ja kestävää maatalousjärjestelmää.
- Ohjataan kulutusta **kasviperäiseen ravintoon** ravitsemussuosittelun mukaisesti ja suunnataan enemmän tukea kasvituotantoon siirtymiseen.

KIITOS!

Minna.Pappila@syke.fi
<https://luontopaneeli.fi/>
<http://www.ipbes.net/>